

ДО ПИТАННЯ ДОСКОНАЛОСТІ НОРМАТИВНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

THE QUESTION OF EFFICIENCY OF THE CRIMINAL INFRACTION PRE-TRIAL INVESTIGATION REGULATORY RULEMAKING

Лейба О.А., к.ю.н.,

асистентка кафедри кримінального процесу

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У межах статті представлені результати роботи авторки по виявленню та дослідженню недоліків нормативного регулювання дізнання та формулюванню пропозицій щодо його удосконалення. Підкреслено, що законодавча регламентація дізнання здійснюється, так би мовити, у «змішаному» режимі: згідно із загальними правилами досудового розслідування, але з урахуванням положень глави 25 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК). Звернено увагу на те, що новелою процесуального закону стало розширення переліку процесуальних дій, проведення яких дозволяється до початку досудового розслідування. Це, у свою чергу, призвело до зміщення акцентів у контексті процесуальної діяльності, яка може мати місце до внесення інформації до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР).

Приділено увагу нормативній регламентації нових процесуальних дій, які з'явилися у сфері кримінального судочинства із появою інституту дізнання. Це надало можливість обґрунтувати висновок, відповідно до якого запроваджені процесуальні дії не позбавлені недоліків, до яких можна віднести: а) неузгодженість термінології (медичне освідчування, зняття показань з технічних приладів чи технічних засобів); б) неповнота переліку таких процесуальних дій; в) закріплення слідчої дії, процедура проведення якої не деталізована (особистий огляд); г) неоднозначність у врегулюванні темпоральних меж проведення процесуальних дій.

Окрема увага приділена запровадженню можливості вилучення речей і документів у провадженні щодо кримінальних проступків. Аргументовано, що відкритим на сьогодні варто вважати питання про відповідність положень статті 298-3 КПК, яка встановлює загальні правила вилучення речей і документів, такій zasadі кримінального провадження, як недоторканість права власності. Обґрунтовано, що у закріпленому процесуальному інструментарії щодо проступків, зокрема, у частині вилучення речей і документів без ухвали слідчого судді, суду, прослідковується неузгодженість із загальною засадою кримінального провадження, передбаченою статтею 16 КПК, яка потребує усунення у нормативний слісб.

Відмічено, що досить спірним з точки зору дотримання прав і свобод людини є запровадження затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок. Запропоновано удосконалити нормативну регламентацію даного питання шляхом: а) врегулювання компенсаційного механізму у вигляді наступного судового контролю за правомірністю такого затримання; б) узгодження категорій кримінальних правопорушень, з підозрою у вчиненні яких закон пов'язує правомірність затримання уповноваженою службовою особою.

Ключові слова: дізнання, кримінальні проступки, недоліки нормативного врегулювання, кримінальне провадження, досудове розслідування.

Within the framework of the article the results of the author's work upon detection and studying of inquest regulatory rulemaking weaknesses and formulating improving proposals are presented. It is highlighted that legislative rulemaking of the inquest is carried out in a, shall we say, "mixed" mode: according to the general rules of the pre-trial investigation, but with reference to the provisions of the Chapter 25 of the Criminal procedural code of law of Ukraine (hereafter – CPC). It is also emphasized that the extension of the list of legal proceedings which are allowed to be carried out before the pre-trial investigation became an innovation of the procedural law. In its turn it resulted in shift of the emphasis in the context of legal proceedings that may take place prior to the putting data to the Unified Register of Pre-Trial Investigations (hereafter – URPI).

Attention is paid to the regulatory rulemaking of the new legal proceedings which appeared in the sphere of criminal process with advent of the institution of inquest. This provided an opportunity to ground the conclusion that the implemented legal proceedings are not free from shortcomings, which include: a) terminological inexactitude (medical examination, technical hardware or software readout); b) incompleteness of the list of such legal proceedings; c) reservation of the investigative procedure which is not detailed (pat-down search); d) equivocation of adjustment of the temporal frameworks of legal proceedings carrying out.

Special focus is paid to the introduction of the possibility of seizure of the items of property and documents in matter of criminal infraction. It is well-reasoned that the question of compliance of the provisions of the Article 298-3 of the CPC, which establishes general rules for the seizure of the items of property and documents, with such a principle of criminal proceeding as inviolability of the property right should be considered to be open today. It is grounded that the established procedural instrumentarium concerning malefactions, particularly regarding seizure of the items of property and documents without the decision of the investigating judge, court, contains inconsistency with the general principle of criminal proceeding, specified in the Article 16 of the CPC, which needs to be eliminated in a regulatory method.

It is noted that the introduction of detention of a person who has committed a criminal infraction by an authorized officer, appears to be quite controversial from the point of view of observance of the human rights and freedoms. It is suggested to improve regulatory rulemaking of this question by the means of: a) adjustment of the compensating mechanism in the form of subsequent judicial control over the lawfulness of such a detention; b) approximation of the categories of criminal offences upon suspicion of the commission of which the law considers the detention by an authorized officer to be lawful.

Key words: pat-down search, criminal infraction, regulatory rulemaking weaknesses, criminal proceeding, pre-trial investigation.

Постановка проблеми. Тривалий час така форма досудового розслідування, як дізнання (п.4 ч.1 ст.3 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), залишалася декларативною, а присвячені їй врегулюванню положення глави 25 КПК (ст.ст.298-302) не застосовувалися у практичній діяльності. Революційним у контексті досудового розслідування кримінальних проступків став Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 2617 від 22.11.2018 р., із набранням чинності яким

пов'язаний запуск «механізму» дізнання. З огляду на те, що процесуальний закон – це система нормативних положень, якісні зміни до нього не можуть бути несистемними, актуальним, на наше переконання, є спроба з'ясувати, наскільки вдалося досягти цього щодо процесуальної регламентації дізнання.

Ступінь розробленості проблеми. Науковому осмисленню правових проблем кримінальних проступків присвятили свої роботи Ю.П. Аленін, О.В. Баулін, І.В. Гловюк, В.Г.Дрозд, К.П. Задоя, В.А. Завтур, В.В. Корольчук, О.В. Кубарева, Л.М. Лобойко, М.Я. Никоненко, О.М. Про-

цюк, Л.Д. Удалова, М.І. Хавронюк, С.С. Чернявський, О.М. Черняк, М.Є. Шумило та інші дослідники. Водночас, з огляду на відносно нетривалий час функціонування процесуального інституту, потреба у теоретичному опрацюванні проблем, виявлених у правозастосовній діяльності, повною мірою не задоволена. До продовження розпочатого дослідниками наукового пізнання проблемних питань кримінальних проступків і варто перейти далі.

Мета статті. Відповідно, мета статті полягає у виявленні недоліків нормативного врегулювання дізнання та виробленні пропозицій щодо його удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Процесуальне регулювання дізнання здійснюється, так би мовити, у «змішаному» режимі: відповідно до ч. 2 ст.298 КПК досудове розслідування кримінальних проступків (дізнання) здійснюється згідно із загальними правилами досудового розслідування, передбаченими КПК, з урахуванням положень глави 25 КПК. Використання терміну «правила досудового розслідування» замість «положення досудового розслідування» свідчить про те, що свою чинність у контексті дізнання зберігають не лише статті глави 19 КПК «Загальні положення досудового розслідування», а й увесь масив норм, спрямованих на врегулювання досудового розслідування, тобто однойменного розділу III КПК. Деякі науковці вбачають у цьому «чітке визначення кримінальної процесуальної спрямованості дізнання та досудового слідства, встановлення єдиних стандартів судового захисту прав особи під час їх здійснення, пов'язаність всіх органів та їхньої відомчої статистики єдиною метою охорони суспільства від кримінально-караних посягань» [1, с. 638]. Допускаючи можливість існування правозахисної мети, можемо припускати, що появу згаданої вище відсильної норми (ч.2 ст.298 КПК) зумовило прагнення нормативної економії та розуміння недоцільності адаптації усіх положень досудового розслідування під специфіку дізнання. Проте, саме у цьому і криється більша частина недоліків нормативного регулювання, про які йтиметься далі.

Новелою процесуального закону можна вважати розширений перелік процесуальних дій, проведення яких дозволяється до початку досудового розслідування. Так, третім реченням ч.3 ст. 214 КПК передбачено можливість до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР) для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку проводити такі процесуальні дії: 1) відібрання пояснень; 2) проведення медичного освідування; 3) отримання висновку спеціаліста і зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; 4) вилучення знарядь і засобів вчинення кримінального проступку, речей і документів, що є безпосереднім предметом кримінального проступку, або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей.

У внесених до статті 214 КПК змінах прослідковується значне зміщення акцентів щодо процесуальної діяльності до початку досудового розслідування. Так, можливість провести до внесення відомостей до ЄРДР огляд місця події позиціонувалася як виключення із загального правила, прийняте лише у невідкладних випадках (2-е реч. ч.3 ст.214 КПК), що повною мірою узгоджувалося із заборонаю здійснення досудового розслідування, зафіксованою у першому реченні цієї норми. Як слушно зазначає Л.М. Лобойко, «ця слідча (розшукова) дія провадиться скоріше не з метою встановити підстави до початку досудового розслідування, а з метою зафіксувати сліди вчинення кримінального правопорушення, щоб не втратити їх у зв'язку з витратами часу на виконання формальних процедур із внесення відомостей про нього до ЄРДР» [2, с. 69]. У контексті ж кримінальних проступків перелік процесуальних дій, а також мета, задля досягнення якої дозволяється їх проведення, свідчать про визнання законодавцем

доцільності проведення пізнавальної діяльності до внесення відомостей до ЄРДР. На думку В.І. Фаринника, «така процесуальна регламентація початкового етапу досудового розслідування має позитивно вплинути на правозастосовну практику щодо прийняття обґрунтованого рішення про внесення відомостей до ЄРДР», тому що «цьому передуватиме етап перевірки заяви чи повідомлення» [3]. Повністю поділяючи висловлену позицію крізь призму дослідчої перевірки, не можемо погодитися з нею з точки зору чинного правового регулювання, оскільки вжите у процесуальному законі формулювання мети проведення процесуальних дій – з'ясування обставин вчинення кримінального проступку, свідчить про таке: суб'єкт, що їх проводить, *по-перше*, вже на цьому етапі вбачає ознаки кримінального проступку, що є достатнім для внесення відомостей про нього до ЄРДР, *по-друге*, розуміє потребу з'ясувати обставини правопорушення, які з плином часу пізнати буде важче або неможливо. Через це єдиним раціональним поясненням зміни законодавчого підходу можна вважати значну, у порівнянні з досудовим слідством, стислість строків, протягом яких дозволяється проведення дізнання, а також потребу оперативного здійснення пізнавальної діяльності щодо кримінального проступку.

Окремої уваги потребує змістовне наповнення переліку процесуальних дій. *По-перше*, наскрізною його характеристикою можна вважати відображення оригінальної термінології. До прикладу, замість освідування особи (ст.241 КПК) пункт 2 частини 3 статті 214 КПК фіксує медичне освідування, поняття якого не розкривається, у той час як пунктом 3 цієї ж норми допускається зняття показань з технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису – процесуальної дії, назва якої відображає «зв'язок» одразу із двома процесуальними джерелами доказів: показаннями і документами (ч.1 ст.95, п.1 ч.2 ст.99 КПК).

По-друге, неврегульованим залишається питання проведення обшуку затриманої особи до початку дізнання. Заборона здійснення досудового розслідування до внесення відомостей до реєстру або без такого внесення не охоплює випадки, передбачені частиною 3 статті 214 КПК, перелік виключень в якій є вичерпним. Серед виключень можливість провести таку слідчу (розшукову) дію, як обшук затриманої особи, про який йдеться у частині 3 статті 208 КПК, не передбачено. Натомість пункт 4 частини 3 статті 214 КПК дозволяє вилучати об'єкти, виявлені під час затримання особи. Виявити ж відповідні речі чи документи позаяк в рамках обшуку затриманої особи неможливо. Виникає парадоксальна ситуація. Обшук затриманої особи є слідчою (розшуковою) дією, а тому нормативних підстав для його проведення до внесення відомостей до ЄРДР немає. Разом з тим для того, щоб вилучити речі чи документи, виявлені під час його проведення, розпочинати досудове розслідування не потрібно. виправити описану вище ситуацію можна шляхом законодавчого врегулювання питання проведення обшуку затриманої особи до початку дізнання.

По-третє, у переліку вказано на слідчу (розшукову) дію, проведення якої не врегульовується процесуальним законом. Йдеться про особистий огляд, згаданий у пункті 4 частини 3 статті 214 КПК. Процесуальним законом до видів огляду віднесено: а) огляд місцевості, приміщення, речей та документів (ч.1 ст.237 КПК); б) огляд житла чи іншого володіння особи (ч.2 ст.237 КПК); в) огляд трупа (ст.238 КПК) та огляд трупа, пов'язаний з екстацією (ст.239 КПК). Загадкою залишається як правова природа особистого огляду, так і його співвідношення з обшуком затриманої особи [4, с. 275] та освідуванням особи. У цій ситуації, на думку автора, існує два можливих варіанти розв'язку проблеми: а) врегулювати у главі 25 КПК підстави і порядок проведення особистого огляду, передбачивши

можливість вилучення виявлених знарядь і засобів вчинення кримінального проступку, речей і документів, що є безпосереднім предметом кримінального проступку; б) виключити з пункту 4 частини 3 статті 214, частини 1 статті 300 КПК словосполучення «особистого огляду».

По-четверте, за слушним зауваженням І.В. Гловюк і Д.В. Пономаренка, відкритим питанням залишається те, коли саме дозволяється проводити процесуальні дії, перелічені у частині 3 статті 214 КПК [5, с. 10]. З одного боку, розташування у частині 3 статті 214 КПК та використана у статті 300 КПК конструкція свідчать на користь етапу кримінального провадження до внесення відомостей до ЄРДР. З іншого боку, повноваження, яким відповідно до пункту 2 частини 2 статті 40-1 КПК наділений дізнавач, не містить темпорального обмеження щодо його реалізації, з чого цілком логічно випливає припущення про наявність можливості проведення таких процесуальних дій не лише до, але й після початку дізнання. У наведеному вище співвідношенні норм І.В. Гловюк вбачає колізію, яка «свідчить про юридичну невизначеність та може потягнути за собою питання про допустимість цих джерел доказів, якщо їх отримано після внесення відомостей до ЄРДР» [4, с. 273-274]. На нашу думку, вести мову про колізію норм достатніх підстав немає. Пункт 2 частини 2 статті 40-1 КПК закріплює повноваження дізнавача проводити, зокрема, перелічені у частині 3 статті 214 КПК процесуальні дії «у випадках, установлених цим Кодексом». Порядок же реалізації такого повноваження врегульовано спеціальними положеннями розділу III процесуального закону, серед яких і норма про процесуальні дії, які можна проводити до початку дізнання. Тому частину 3 статті 214 КПК варто розуміти як таку, що містить перелік процесуальних дій, проведення яких допускається лише до початку дізнання. Здійснення ж їх після такого, за влучним прикладом І.В. Гловюк, призводить до виникнення конкуренції між «відібранням пояснень та допитом, проведенням медичного освідчування та освідчуванням у порядку ст. 41 КПК України, отриманням висновку спеціаліста та залученням експерта» [4, с.274], що крізь призму принципу правової визначеності виглядає неприйнятним.

Окремої уваги потребує запровадження можливості вилучення речей і документів у провадженні щодо кримінальних проступків. Відкритим, на думку автора, варто вважати питання про відповідність положень статті 298-3 КПК, яка встановлює загальні правила вилучення речей і документів, такій zasadі кримінального провадження, як недоторканність права власності. Останньою передбачено, що позбавлення або обмеження права власності під час кримінального провадження здійснюється лише на підставі вмотивованого судового рішення, ухваленого в порядку, передбаченому цим Кодексом (ч.1 ст.16 КПК). Виключенням же визнається тимчасове вилучення майна без судового рішення, яке проводиться на підставах та в порядку, передбаченому КПК (ч.2 ст.16 КПК). Запроваджуючи «проступкове» вилучення речей і документів, законодавець створив унікальний інститут, норми якого не підпадають ані під загальне правило (ч.1 ст.16 КПК), ані під виключення з нього (ч.2 ст.16 КПК). Так, для того, щоб правомірно вилучити річ або документ під час дізнання не потребується наявність судового рішення. З аналізу частини 1 статті 298-3 КПК випливає, що таке обмеження права власності визнаватиметься правомірним за наявності сукупності таких підстав та умов: 1) особлива характеристика об'єкта вилучення: речі і документи є знаряддям та/або засобом вчинення кримінального проступку чи безпосереднім предметом посягання; 2) виявлення таких об'єктів лише під час обмеженого кола процесуальних дій: затримання, особистий обшук затриманої особи або огляд речей; 3) належний суб'єкт здійснення: уповноваженою службовою особою Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням

податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань. Вимога щодо попереднього отримання судового рішення відсутня, як і темпоральне обмеження вилучення речей і документів. Окрім того, не передбачено обов'язку осіб, які здійснили вилучення об'єктів, звернутися за отриманням судового дозволу *postfactum* або повернути їх володільцю (показово, що саме повернення щодо кримінальних проступків позиціонується як виключення, допустиме лише у виняткових випадках (абз.3 ч.1 ст.298-3 КПК)). Враховуючи те, що вилучені під час обшуку затриманої особи речі і документи мають визнаватися речовими доказами (ч.2 ст.298-3 КПК), у такому алгоритмі І.В. Гловюк цілком обгрунтовано вбачає суперечність частині 1 статті 100 КПК, відповідно до якої речовий доказ, який був наданий стороні кримінального провадження або нею вилучений, повинен бути якнайшвидше повернутий володільцю, крім випадків, передбачених статтями 160-166, 170-174 цього Кодексу [4, с. 280-281]. Якщо такий підхід законодавця є цілком обгрунтованим щодо об'єктів, які законом з обігу вилучені (як, до прикладу, має місце у ч.7 ст.236 КПК), то щодо інших предметів, володіння якими є цілком правомірним, обмеження права власності без судового контролю видається сумнівним з точки зору дотримання прав людини. З огляду на це стаття 298-3 КПК потребує внесення змін, якими варто передбачити можливість тимчасового вилучення згаданих у ній предметів, яке має здійснюватися у відповідності до загальних правил застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження, зокрема – і потребу здійснення судового контролю за правомірністю його застосування.

Не менш спірним з точки зору дотримання прав і свобод людини є запровадження затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок. *По-перше*, з огляду на вжиту юридичну термінологію можуть виникнути обгрунтовані сумніви у конституційності такого затримання. Так, відповідно до частини 2 статті 29 Конституції України у разі нагальної необхідності запобігти *злочиніві* (курсив авт. –О.Л.) чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обгрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин *має бути* (курсив авт. - О.Л.) перевірена судом. Зрозуміло, що на момент прийняття Конституції України не було нормативно закріпленої класифікації кримінальних правопорушень, відповідно до якої, окрім злочинів, виділяються також кримінальні проступки. Менше з тим, крізь призму буквального тлумачення конституційної гарантії «проступкове» затримання сприймається неоднозначно.

По-друге, компенсаційний механізм тимчасового обмеження права на свободу та особисту недоторканність у вигляді обов'язкового судового контролю за правомірністю такого обмеження реалізовано недостатньо повно. Так, у положеннях процесуального закону, спеціально присвячених досудовому розслідуванню кримінальних проступків, відсутні норми про будь-який судовий контроль (як попередній, так і наступний). Лише у пункті 1 частини 4 статті 298-2 КПК, відповідно до якого особу може бути затримано до сімдесяти двох годин (за умов, передбачених пунктами 1-3 частини 1 цієї статті), міститься відсилання до вимог статті 211 КПК, частина 2 якої покладає обов'язок не пізніше 60 годин з моменту затримання звільнити затриману особу або доставити її до суду для розгляду клопотання про обрання достовірної запобіжної заходу. Водночас 3- і 24-годинне затримання, передбачені, відповідно частиною 2 і пунктом 2 частини 4 статті 298-3 КПК, не обтяжені обов'язковим судовим контролем за правомірністю його застосування. Можна припустити, що причиною появи такої диференціації є конституційно встановлений 72-годинний строк для перевірки обгрунтованості три-

мання під вартою як тимчасового запобіжного заходу, до спливу якого закінчують свою актуальність 3-і 24-годинне затримання. У цьому вбачається пряма суперечність згаданому вище конституційному положенню, яке імперативно, а не диспозитивно закріплює судовий контроль, не пов'язуючи його проведення із певною тривалістю обмеження права особи на свободу та особисту недоторканість, а також із вимогою загальної засади кримінального провадження, про яку йдеться у частині 2 статті 12 КПК. Водночас навіть право затриманої особи вимагати перевірку обґрунтованості затримання у рамках дізнання залишається без визначення механізму його реалізації, оскільки порядку звернення і розгляду відповідної скарги процесуальний закон не містить. На думку автора, описану вище проблему можна усунути шляхом внесення відповідних змін до статті 298-3 КПК, якими передбачити порядок проведення наступного судового контролю за правомірністю затримання особи.

По-третє, положення, що регулюють затримання у разі вчинення злочину і кримінального проступку, відображають певну непослідовність законодавця, яка особливо яскраво проявляється крізь призму пропорційності. Так, затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального проступку, дозволяється у випадках, передбачених пунктами 1 і 2 частини 1 статті 208 КПК (ч.1 ст.298-2 КПК). Останніми передбачені підстави для затримання особи, яка має намір вчинити, вчиняє або за сукупністю певних ознак може вважатися такою, що щойно вчинила злочин. У такому відсиланні В. Фаринник вбачає передумови для виникнення проблем правозастосування, пов'язаних із тим, що у відповідних документах має бути відображено причетність особи до вчинення злочину, а не кримінального проступку [3]. Не заперечуючи раціональність такого ходу міркувань, не можемо не визнати існування підстав для того, щоб не погодитися з висловленою думкою. Як відомо, одним з видів диспозицій норм права є відсильна, «яка не викладає правило поведінки, а відсилає для його ознайомлення до іншої норми» [6, с. 236]. Застосування у частині 1 статті 298-2 КПК саме такого виду диспозиції викликане потребою нормативної економії, крізь призму якої недоцільно дублювати ті положення закону, зміст яких можна встановити за допомогою відсилання до інших нормативних положень. Очевидно, що застосуванню до «проступкових» суспільних відносин підлягають загальні і спеціальні правила затримання уповноваженою службовою особою у нерозривній єдності.

Разом з тим, яскраво виражена непослідовність прослідковується щодо специфіки правопорушень, причетність до вчинення яких свідчить про наявність підстав для затримання особи. Так, затримання уповноваженою службовою особою без ухвали слідчого судді, суду дозволяється щодо особи, підозрюваної у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі (ч.1 ст.208 КПК). Закріпивши правило щодо достатнього для затримання рівня суспільної небезпечності діяння, законодавець визнав виключність застосування цього тимчасового запобіжного заходу, у чому вбачається прагнення зберегти пропорційність втручання у право особи на сво-

боду та особисту недоторканість. Разом з тим, затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального проступку, не пов'язується законодавцем із наявністю певного ступеня суспільної небезпеки вчиненого діяння, що з огляду на покарання, які застосовуються за вчинення кримінальних проступків (штраф до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі), яскраво демонструє непослідовність нормотворця. До прикладу, ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), кваліфіковане за частиною 1 статті 212 Кримінального кодексу України (далі – КК), належить до нетяжких злочинів, санкція за вчинення якого не передбачає позбавлення волі. Через це затримати особу, яка підозрюватиметься у вчиненні такого злочину, законних підстав немає. Натомість умисне легке тілесне ушкодження з урахуванням санкції частини 1 статті 125 КК за чинною класифікацією належить до кримінальних проступків, суспільна небезпечність якого менша за небезпечність нетяжкого злочину. Затримати ж особу у вчиненні такого кримінального правопорушення закон дозволяє. Описана вище непослідовність може бути виправлена шляхом внесення змін до частини 1 статті 208 КПК, з якої потрібно прибрати вимогу щодо виду покарання за злочин, у вчиненні якого підозрюється особа. Це не суперечитиме конституційній гарантії, закріплюватиме послідовний підхід, а також узгоджуватиметься з відсутністю аналогічної вимоги щодо законного затримання (ст.207 КПК).

Викладене вище дає підстави сформулювати такі висновки:

- зміщення акцентів, здійснене під час врегулювання проведення процесуальних дій до початку дізнання, викликане не зміною законодавчого підходу на користь відновлення дослідчої перевірки, а потребою забезпечити оперативність проведення кримінального процесуального пізнання обставин вчинення кримінального проступку;
- запроваджені процесуальні дії не позбавлені недоліків, до яких можна віднести: а) неузгодженість термінології (медичне освідчування, зняття показань з технічних приладів чи технічних засобів); б) неповний перелік процесуальних дій, який не увібрив в себе обшук особи; в) закріплення слідчої дії, процедура проведення якої не деталізована (особистий огляд); г) неоднозначність у врегулюванні темпоральних меж проведення процесуальних дій;
- у закріпленому процесуальному інструментарії щодо проступків, зокрема, у частині вилучення речей і документів без ухвали слідчого судді, суду, прослідковується неузгодженість із загальною засадою кримінального провадження, передбаченою статтею 16 КПК, яка потрібна усунення у нормативний спосіб;
- затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок, потребує удосконалення шляхом: а) врегулювання компенсаційного механізму у вигляді наступного судового контролю за правомірністю такого затримання; б) узгодження категорій кримінальних правопорушень, з підозрою у вчиненні яких закон пов'язує правомірність затримання уповноваженою службовою особою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / За загальною редакцією професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. Київ : Юстініан. 2012. 1224 с.
2. Лобойко Л. М. Щодо доцільності оскарження початку досудового розслідування. *Вісник Академії адвокатури України*. Т. 13. 2016. № 2(36). С. 68-74. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vaau_2016_13_2_11 (дата звернення: 10.05.2021).
3. Фаринник В. І. Вади спрощеного розслідування. *Закон і Бізнес*. №30 (1484) 25.07–31.07.2020. URL: https://zib.com.ua/ua/print/143746-procedura_diznannya_spokushatime_do_manipulyaciy_iz_kvalifik.html (дата звернення: 10.05.2021).
4. Сучасні тенденції розвитку кримінальної юстиції в Україні: колективна монографія / І. Серкевич, Н. Устрицька, В. Навроцька та ін.: за ред.: І. Гловюк, Н. Лащук. Львів: ПП «Видавництво «БОНА», 2021. 388 с.
5. Гловюк І., Пономаренко Д. Прогнозовані проблеми застосування законодавства про кримінальні проступки. *Бюлетень ААУ*. №3 (40). 2019. С. 10.
6. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПР України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПР України О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.